

Otsikko: Vastaus Itä-Suomen aluehallintoviraston selvityspyyntöön(11.11.2021 ISAVI/8317/2021)

Vastuualue: Kuntoutuspalvelut

Erikoisala/Palvelualue/Yksikkö: geriatrinen osaamiskeskus

Laatija: Pentti Saarinki, ylilääkäri, palvelupäällikkö

Ikääntyneiden (yli 75 vuotiaitten) muistisairauksien tutkimusten ja hoidon toteutuminen Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän (Siun soten) alueella

Aluehallintovirastoon tulleiden yhteydenottojen perusteella on herännyt epäily, että hoitotakuu ikääntyneiden muistisairauksien tutkimuksissa ja hoidossa ei Siun sotessa toteudu lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Aluehallintovirasto halusi kartoittaa tilannetta hoitotakuun sekä muistisairauksien hoidon kokonaiskuvan osalta sekä saada tiedon Siun soten tulevaisuuden suunnitelmista muistisairauksien hoidon ja hoitotakuun osalta ja järjesti keskustelutilaisuuden geriatrisen keskuksen vastuuhenkilöiden kanssa 13.10.2021.

Korona-ajan myötä perusterveydenhuollon tilanne on monin paikoin muuttunut haasteelliseksi johtuen erilaisista toiminnan rajoituksista riskiryhmille sekä koronaan liittyvistä tehtävistä, joihin on tilapäisesti siirretty myös muistipoliklinikan henkilöstöä kriittisten toimintojen turvaamiseksi kuormitustilanteissa.

E erityisen vaikea tilanne on ollut siltä osin, että tutkimuksiin liittyviä kuvauksia on odottanut 73 asiakasta ja geriatrille 260 asiakasta. Jonossa oli lokakuussa vielä keväällä 2021 jonoon asetettuja. Siun sotessa työskenteli kaksi geriatrria ja yksi erikoistuva lääkäri. Keskustelutilaisuuden pohjalta todettiin, että tilanne ikääntyneiden muistioireista kärsivien potilaiden hoitoon pääsyn ja hoidon osalta ei täytä hoitotakuun kriteereitä. Tuolloin todettiin, että aluehallintovirasto seuraa tilannetta ja mahdollisesti pyytää selvitystä asiasta. Asia on annettu tiedoksi myös Siun Soten yhtymähallitukselle, jossa se on ollut esillä Soten yhtymähallituksen kokouksessa 1.11.2021 tiedoksiantona.

Vastaukset Itä-Suomen aluehallintoviraston selvityspyynnön (11.11.2021 ISAVI/8317/2021) kysymyksiin on eritelty seuraavaksi:

- 1) Missä ajassa lähete käsitellään ja hoidon tarpeen arvio tehdään siitä, kun lähete on saapunut muistipoliklinikalle?

Yli 75- vuotiaita kuten nuorempiakin muistipotilaita tulee Siun sotessa geriatrisille muistipoliklinikoille muistitutkimuksiin eri reittejä:

- a) omasta tai läheisten aloitteesta
- b) terveydenhuollon ammattilaisten läheteellä
  - 1. Perusterveydenhuollosta terveyskeskuslääkäreiden läheteellä
  - 2. Erikoissairaanhoidosta esim. sisätaudeilta, kardiologialta, psykiatialta, neurologialta ao. erikoislääkäreiden läheteellä(konsultaatiopyynnöllä)
  - 3. Yksityislääkäreiden läheteellä
  - 4. Sairaanhoitajien esim. diabeteshoitajien, mielenterveyshoitajien tai muiden terveydenhuollon ammattilaisten lähettämänä
  - 5. Sosiaalihuollon ammattilaisten lähettämän, esim. sosiaalihoitaja, palveluohjaaja

Muistitutkimuksiin tulevat henkilöt ohjautuvat muistihoidajille. Siun sotessa on kattava muistihoidaja-verkosto (=joka kunnasta löytyy muistihoidaja)ja oman kunnan muistihoidajaan tai sijaiseen **saa yhteyden viimeistään samana tai seuraavana arkipäivänä.**

Muistihoidajat laittavat potilaat ns. O- jonoon (Liite : hoitoon pääsy vuosi) ts. antavat ajan muistihoidajan suorittamia perustutkimuksia varten (haastattelu, muistitestit, esim. CERAD, toimintakykyarvio, läheisen haastattele tai läheiselle annetaan muistipotilaan läheiskysely ja muistihoidajat ohjaavat asiakkaat myös ns. peruslaboratoriotutkimuksiin

Keskimäärin jono muistihoidajan perustutkimuksiin on ollut 2021 27 päivää. Nopeimmillaan perustutkimukset voivat toteutua seuraavana päivänä ja joskus siihen voi mennä yli 60 pv:ää johtuen esim. potilaskohtaisista syistä: aikoja muutetaan/perutaan ja varsinkin jos halutaan haastatella myös läheistä, joka voi asua muuallakin kuin Suomessa tavoittaminen lyhyessä ajassa voi olla haasteellista. Lisäksi on huomioitava, että potilaiden muisti, ymmärryskyky tai sairaudentunto voivat olla huomattavan puutteellisia, mistä johtuen heille voidaan joutua toistuvasti varaamaan aikaa joko muistihoidajan vastaanottokäynnille tai niin, että muistihoidaja tekee perustutkimukset kotikäyntinä. Kun muistihoidaja toteaa muistitutkimuksissa poikkeavia tuloksia kääntää hän asiat geriatrialle arvioitavaksi ns. toimistoajalle tai alle 75- vuotiaitten osalta terveyskeskuslääkärille, joka tekee lähetteen neurologian pkl:lle.

Tämä ns. CERAD jono on kasvanut yli 3kk:n mittaiseksi (Liite)
Geriatrin arvion mukaan ohjataan asiakkaat **pään kuvantamistutkimuksiin** tai muihin lisätutkimuksiin (esim. laboratoriotutkimukset). Tavallisimmin käytetään pään tietokonetomografiatutkimusta, joskus myös aivojen magneettitutkimusta. Näihin tutkimuksiin odotusaika vaihtelee noin yhdestä kuukaudesta yli kahteen kuukauteen(magneettitutkimus). Kuvauksen ja lausunnon valmistuttua muistihoidaja antaa ajan geriatrin vastaanotolle. Tässä on huomioitava se, että esim. Lieksasta, Nurmeksesta, Juuasta, Ilomantsista tai Kiteeltä tulevat asiakkaat käyvät samana päivänä ensin pään kuvantamistutkimuksessa ja tulevat geriatrin vastaanotolle läheisensä kanssa (mikä vaatii välillä melkoista järjestelyä). Aikaisemmin, kun geriatriresurssi oli parempi , geriatrit kävivät pitämässä vastaanottoa eri puolilla maakuntaa. Ensikäyntejä emme tee ns. etäkäynteinä, seurantakäyntejä kylläkin

Koko prosessin tavoiteaika eli muistihoidajan perustutkimuksista geriatriin diagnostiseen käyntiin on ollut 60 päivää, mutta on vienyt tänä vuonna 203 päivää (liite). Kuten liitteestä näkyy, lähes tavoiteaikaan on päästy vuonna 2019.

2) Annetaanko potilaalle aika tutkimuksiin sekä geriatriin vastaanotolle hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä?

EDELLÄ

3) Kuinka nopeasti potilas pääsee muistihoidajan tutkimuksiin?

EDELLÄ

4) Kuinka nopeasti potilas pääsee geriatriin vastaanotolle? ISAVI/8317/2021 3 (4)

EDELLÄ

5) Kuvaamaan nykyisen iäkkäiden muistioireista kärsivien potilaiden diagnostisen hoitoprosessin Siun sotessa

EDELLÄ

6) Mikäli hoitoon pääsy ei toteudu Terveystieteiden lain 51 §:n mukaisesti, millä keinoilla ja millä aikataululla Siun sote tulee korjaamaan tilanteen lainsäädännön edellyttämälle tasolle?

Muistipoliklinikan prosessin hoidon tarpeen tekee muistihoidaja ja hoitoon pääsy aika on siten prosessin kokonaisaika, joka keskimäärin on tänä vuonna ollut lähes 7 kuukautta (203 päivää).

Toimimme perusterveydenhuollon yhteydessä, jolloin hoitoon pääsy aika on 3 kuukautta, mutta toimintamme on erikoissairaanhoidon tasoista. Perusterveydenhuollon yhteydessä toteutettavassa (erikoissairaanhoidossa aikaa voidaan jatkaa 6 kuukauteen).

[Hoitoon pääsy - Valvira](#)

- Perusterveydenhuollon yhteydessä toteutettavassa erikoissairaanhoidossa hoidon tarpeen arviointi on aloitettava kolmen viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut toimintayksikköön.
- Tarpeelliseksi todettu hoito on järjestettävä kohtuullisessa ajassa, kuitenkin viimeistään kolmessa kuukaudessa.
- Kolmen kuukauden enimmäisaika voidaan suun terveydenhuollossa ja perusterveydenhuollon yhteydessä järjestettävässä erikoissairaanhoidossa ylittää enintään kolmella kuukaudella, jos hoidon antamista voidaan lääketieteellisistä tai hoidollisista syistä lykätä ilman, että potilaan terveydentila vaarantuu.

Hoitoon pääsy ei Siun sotessa toteudu yli 75-vuotiaitten muistisairaitten osalta tällä hetkellä alle 6 kuukaudessa

Tilanteen korjaamiseksi muistipoliklinikalla on ryhdytty seuraaviin toimenpiteisiin:

1. työjärjestelyillä on annettu geriatreille lisää toimistoaikaa lähetekäsittelyyn keskimäärin noin 6 tuntia viikossa.
2. erikoistuville lääkäreille on annettu enemmän aikaa toimia muistipoliklinikoilla yhteensä noin 1 työpäivää viikossa.
3. 2 geriatria tekevät vastaanottotyötä lisätyönä toistaiseksi 1.10.2021 alkaen yhteensä 4 tuntia viikossa.
4. pitkään hoitovapaalla ollut geriatri palaa työhön 1.1.2022 keskimäärin noin yhdeksi päiväksi viikossa.
4. yksityisten palvelutuottajien rekrytointia on tehostettu ja tähän saakka on onnistuttu saamaan 1.1.2021 alkaen 4 työpäivän työpanos / kuukaudessa lisäys. Toisen toimijan kanssa neuvottelut ovat käynnissä.
6. keväällä 2022 (huhtikuussa 9 erikoistuvia lääkäreitä saadaan lisää muistipoliklinikkatyöskentelyyn, kun heitä tulee takaisin suorittamasta mm. erikoistumiseen kuuluvia yliopistosairaalapalveluita.
7. Olemme onnistuneet rekrytoinnissa. 1 uusi geriatriaan erikoistuva lääkäri aloittaa Siun soten geriatrisessa osaamiskeskuksessa 1.1. 2022

Esitettyjen toimenpiteiden arvioidaan vaikuttavan hoitopääsyyn siten, että maaliskuussa muistipoliklinikan jono saadaan hoitotakuun edellyttämälle tasolle alle kuuteen (6) kuukauteen.

Toimenpiteiden toteutumista seurataan reaaliaikaisella jonoseurannalla, palvelualueitasolle tilannetta raportoidaan kerran kuukaudessa osana kuukausiraportointia.

Joensuussa 30.11.2021

Jussi Malinen

palvelujohtaja, vastaanottopalvelut

Liite hoitoon pääsy, oheinen excel

Kopio_jonotusajat_
18.11.21 (003).xlsx